

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Urejuje Gustav Pirc, družbeni tajnik.

„Kmetovalec“ izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stoji 2 gld., za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 1 gld. na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na celi strani 16 gld., na $\frac{1}{2}$ strani 8 gld., na $\frac{1}{4}$ strani 5 gld. in na $\frac{1}{8}$ strani 3 gld. Pri večjih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah šte. 3.

Št. 14.

V Ljubljani, 31. julija 1899.

Leto XVI.

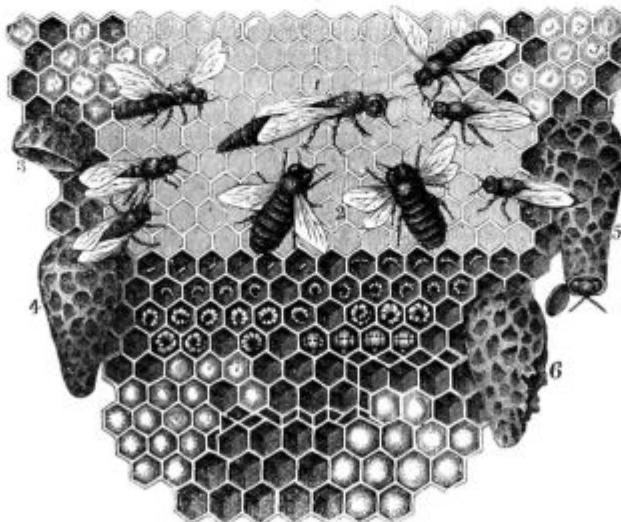
Obseg: Čebelnio satovje. — Kako se izračunijo stroški za hišno gospodinjstvo. — Gnoj in gnojenje. (Dalje) — Kako je ravati s kravami, ki imajo teleta? — Ali je premakljivo delo že dokaz umnega čebelarjenja. — Vprašanja in odgovori — Gospodarske novice. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Listnica uredništva — Tržne cene. — Inserati.

Čebelnio satovje.

Če odpremo ulj, se prepričamo, da satovje obstoji iz vzporednih, po 26 mm debelih tablic, ktere so po 13 mm druga od druge oddaljene. Te tablice imenujemo sate. Vsak izdelan sat ima po več tisoč šestoglatih piskercev, in sicer po obeh straneh. Nasprotno lončke loči le tenka voščena medstena. Piskerci služijo čebelam posebno v shranjevanje živeža in v vzgajanje zalege. Piskerci, v kterih se izležejo delavke in trotje, so šestoglati. Ločijo se med seboj le po velikosti; trotji so veliko večji. Matice se vzgajajo v posebnih, sodčastih, velikih piskercih. Le ako si morajo čebele iz zalege delavk vzgojiti matico, podaljšajo kak delavni piskerc, v katerem je še nezadela zalega. Sate (pod. 31.) prično izdelovati čebele zgoraj in jih po potrebi razširjajo navzdol. Ob začetku dela vsak roj le delavčne piskerce, šele ko postane močen, začne pripravljajoč se za rojitev, delati trotne in matične. Trotne se nahajajo navadno na spodnji strani

satov, ali pa, ako so čebele spredaj začele delati, na zadnjih satih, matični pa ob krajih satov. Razen teh

razločujemo še pripenjalne in prehodne piskerce. Prvi so navadno petoglati in služijo satom v pritrditev, drugi se nahajajo med delavčnimi in trotnimi piskerci in so večji kakor delavni, pa manjši kakor trotni. Vse te piskerce razen v matičnega spravljajo čebele med. Ako je kak piskerc že poln medu, ga čebele tako zadelajo. Pokrovci z medom napolnjenih piskercov so za spoznanje vdrti, pokrovci zalege delavk pa so za spoznanje obokani. Ločijo se tudi med seboj po tem, da so prvi bolj beli, drugi pa sčasoma porumené. V delavčne pripenjalne in prehodne lončke spravljajo čebele tudi cvetni prah. Cvetnega prahu čebele ne zadelujejo. Satovje obstoji iz voska, ki leze čebelam v podobu majhnih lusk izmed zadkovih obročkov. Po barvi je satovje izpočetka belo, in šele pozneje porumeni vsled sopare v ulju. Staro satovje pa sčasoma počrni in se mora vsako drugo ali tretje leto obnoviti, ker postanejo piskerci vsled več-

Podoba 31.

Sat z različnimi čebelami in piskerci:

1.) matica; 2.) trot; vse druge čebele so delavke; 3.) začetek matičnega piskerca (zibelke); 4.) pokrit matični piskerc; 5.) matični piskerc z ravnokar vzhajajočo matico; 6.) s silo cdprt matični piskerc. Z jajci in ličinkami (gnidami) napolnjeni piskerci so delavni, manjši, nepravilni in vmes potisnjeni piskerci so prehodni; večji šestoglati piskerci so trotni. Razvoj matičnega piskerca (zibelke) je razviden iz 3., 4., 5. in 6.

kratnega zabubanja zalege premajhni. Ker čebele za izdelovanje 1 kg satovja potrebujejo 14 do 15 kg medu, je nespametno, po nepotrebnem jemati jim satovje in je potem za slepo ceno prodajati svečarjem.

Kako se izračunijo stroški za hišno gospodinjstvo.

Za določitev osebnega dohodka še ni zadosti, ako zapisujemo, kar smo v denarju prejeli in izdali, ampak je treba, da poznamo tudi vse stroške za življenje, oziroma za hišno gospodinjstvo.

Kako pa najdemo te stroške?

Nekaj je že izkazanih v blagajnični knjigi, kakor smo videli zadnjič. Tam so namreč zapisani vsi tisti izdatki, ktere nam je bilo poravnati iz blagajnice.

Kakor znano, se pa porabi za življenje tudi veliko domačih pridelkov, katerih ne zapisujemo v blagajnično knjigo. Semkaj spadajo različna živila, kakor mleko, mast, žito, krompir, pijača itd. Te stroške moramo tudi poznati. To je pa mogoče le v tem slučaju, ako gospodar in gospodinja pridno zapisujeta, kar sta izdala in porabila za hišno gospodinjstvo.

Gospodar naj zapisuje, koliko se je porabilo žita za kruh, vina za pijačo in drv za kurjavo; gospodinja naj pa zapisuje vse druge pridelke, ktere je porabila

zu kuhinjo, torej mleko, maslo, jajca itd. V to pa je obema treba pripravi knjižic.

Gospodar naj si napravi knjižico za domače pridelke. Ta knjižica je lahko urejena na različen način. Najbolj priprosto jo pa uredimo, ako odločimo za vsak pridelek po dve strani in napravimo za vsak pridelek potemtakem poseben račun. Na levo stran zapisujemo v tem slučaju vse prejeme (kar je ostalo od prejšnjega leta, kar se je pridelalo in kupilo), na desno pa vse izdatke. Taka uredba je podobna oni blagajnične knjige, je najbolj priprosta za navadnega posestnika in popolnoma zadošča vsem zahtevam.

Pri prejemkih je malo treba pisati, ker jih spravljamo samo enkrat v letu. Drugače pa je pri izdatkih. Pri teh je treba večkrat pero ali svinčnik v roke vzeti.

Pri izdatkih se priporoča, da ne zapisujemo samo takih, ktere smo imeli za hišno gospodinjstvo, ampak da zapisujemo tudi vse druge izdatke, torej vse, kar smo porabili doma za krmo, za seme in kar smo prodali. To je gotovo pončno za vsakega gospodarja, ako vé koncem leta, kam so šli njegovi pridelki; izvedeti se da pa kaj takega le na ta način, ako vse izdatke zapisujemo.

Pridejana obrazca št. 1. in 2. nam kažeta, kako je urediti knjižico za domače pridelke.

Knjižica za domače pridelke. (Obrazec št. 1.)

I. Krompir.

1899		Prejemki	Množina		1899		Izdatki	Množina	
dan	mesec		q	kg	dan	mesec		q	kg
1.	januv.	Ostane iz l. 1898 . .	22	—	1.	januv.	Za kuhinjo	—	50
15.	julija	Nakopali zgodnjega krompirja	16	—	3.	"	Za prasiče drobnega . .	—	25
20.	septem.	Nakopali poznega krompirja	75	—	6.	"	Prodal J. J. v N. . . .	5	—
		i. t. d.			7.	"	Za kuhinjo	—	50
					7.	"	Za prasiče drobnega . .	—	35
							i. t. d.		

Knjižica za domače pridelke. (Obrazec št. 2.)

I. Krompir.

1899		Predmet	Prejemki			1898		Predmet	Izdatki		
dan	mesec		pridelal	nakupil		dan	mesec		prodal	porabil za hišno gospodinjstvo	porabil v gospodarstvu
1.	januv.	Ostanki iz l. 1898 .	22	—	—	1.	januv.	Za kuhinjo . . .	—	—	50
15.	julija	Nakopali zgodnjega krompirja . . .	16	—	—	3.	"	Za prasiče, drobnega	—	—	25
20.	septem.	Nakopali poznega krompirja . . .	75	—	—	6.	"	Prodal J. J. v N. .	5	—	—
		i. t. d.				7.	"	Za kuhinjo . . .	—	—	50
						7.	"	Za prasiče, drobnega	—	—	35
								i. t. d.			

V tem izgledu je napravljen račun za krompir. Ravno tako se napravi pa tudi račun za pšenico, za turšico, za fižol, za vino itd.

Bolj pregledno kakor v obrazcu št. 1. je urejen račun v obrazcu št. 2., kjer so izdatki in prejemki ločeni po načinu porabe, oziroma po načinu prejema.

Pri takih pridelkih, ki se porabijo izključno le za kuhinjo, oziroma za hišno gospodinjstvo, se lahko naenkrat zapiše vsa množina dotičnega pridelka; odpiše se nazadnje le to, kar se je porabilo morda za seme.

Kar se tiče drv, naj se koncem leta presodi njih množina in naj se preceni.

Gospodinja naj si tudi napravi majhno knjižico, v katero naj zapisuje, koliko je porabila domačih živil. Tu sem naj zapiše vsak dan, koliko je dobila in porabila mleka, jajec itd. Knjižico kaže v to svrhu slično urediti, kakor je urejena gospodarjeva knjižica.

Kar se porabi masti in mesa od prasičev, doma zaklanih, tega ni sproti zapisovati; zapiše naj se namesto tega vrednost vsega prasiča. Ko bi se od prasiča med letom kaj odprodalo n. pr. gnjati, potem je vrednost tega upoštevati kot dohodek hišnega gospodinjstva. Kar se porabi kuhinjske zelenjave, tega tudi ni mogoče sproti vpisovati; vrednost porabljene zelenjave naj se marveč koncem leta preceni in upošteva z dotično vsoto. To zadostuje popolnoma. Kisava, t. j. kisló zelje in kislá repa, naj se tudi s skupno vrednostjo upošteva koncem leta.

Ako sta gospodar in gospodinja vse zapisala, kar sta domačih pridelkov porabila za življenje, potem bo koncem leta lahko izračunati, koliko se je vsega skupaj izdalo za hišno gospodinjstvo. Treba bo le sešteti vse denarne izdatke za hišno gospodinjstvo, ktere najdemo v blagajnični knjigi, in pa vrednost porabljenih domačih pridelkov, ktere povzamemo iz knjižice za domače pridelke.

R.

Gnoj in gnojenje.

(Dalje.)

XV.

O porabi umetnih gnojil.

Mnogo kmetovalcev ne postopa pravilno pri porabi umetnih gnojil; velikokrat si namreč ne izbere pravih gnojil, ki bi ustrezala razmeram tal in rastlinam, ali pa jih ne uporabljajo pravilno, ako gnoje enostransko, z eno samo rastlinsko redilno snovjo*). Vsled tega bomo tu na kratko govorili o znanstvenih poskusih in o dejanskih izkušnjah.

V obče uporabljajo vsa lahko raztopna gnojila, kakor superfosfat, na pol razkrojeno kostno moko (bifosfat kostne moke), čilski soliter ali žveplenokisli kalij) spomladi pred setvijo; nasprotno pa vsa težko raztopna gnojila, kakor kostno moko, Tomasovo žlindro, peruvske gvano, zmleto posušeno kri, zmleto rogovino, malec in apno jeseni, to pa zaradi tega, da se fosforna in dušičnata gnojila polagoma v zemlji raztope iz se v nji bolje razdelé. Kalijeve soli je treba za pomladansko setev potrositi pozimi, za jesensko setev pa kar na strnišče.

Superfosfat je, izvzemši za kislá močvirna in za neapnena pečena tla, za vsako drugo zemljo najizdat-

*) Tako se je na pr. pred kratkim zgodilo na vzhodnjem Stajerskem, da je imelo gnojenje travnikov s samim kajnitom slabe posledice. To je popolnoma verjetno, če se niso ozirali, ne glede na zemeljsko kakovost, niti na to, da bi bili zemlji dali tudi fosforove kisline.

nejše gnojilo in je sedaj najboljšo od vseh drugih fosforovih gnojil, če fosforova kislina v njem ni dražja. Neapneno, močvirno zemljo in travnike je treba gnojiti s Tomasovo žlindro ali pa z dobro zmletimi kostmi, in potem s kajnitom ali z žveplenokislim kalijem. Že večkrat smo poudarjali, da morajo biti vsa neraztopna gnojila kolikor mogoče dobro zmleta, da se v zemlji lože razdele in raztope v spersteninskih kislinah in v ogljikovokislí vodi, kakor pa debelo zmleto gnojilo. Neraztopnih gnojil ne kaže rabiti v mrzlih tleh, ker se v tem slučaju prepočasi razkrajajo.

Za neapnena tla vzemi izparjeno ali pa napol razkrojeno kostno moko (bifosfat kostne moke), žveplenokisli amonijak, gvano, zmleto posušeno kri, apno. Vsa ta gnojila se morajo podorati. Ker v peščenih tleh mnogokrat primanjkuje kalija, rabiti je poleg drugih gnojil tudi še kajnit ali pa žveplenokisli kalij. Poskus z gnojenjem bode kmalu pokazal, ali je kalija treba ali ne. Še enkrat poudarjamo, da poraba ene same rastlinske redilne snovi, na pr. samo fosforove kisline v Tomasovi žlindri ali kalija v kajnitú, mnogokrat popolnoma nič ne izda, ker morajo za pravilno hranitev rastlin biti vse rastlinske redilne snovi v zadostni množini založene v zemlji. Kolikor je le mogoče, naj se umetna gnojila rabijo le s hlevskim gnojem. Hlevski in umetni gnoj bodeta imela skupaj najlepše učinke, in če jih rabimo skupno, bode žetev večja, kakor pa če jih rabimo posamezno.

O potrebni množini gnoja moremo dati le splošna navodila. Naslednji pregled kaže števila za 1 hektar.

a) Dušik.

Slabša pognojitev: 10 kg dušika = 50 kg žveplenokislega amonijaka (20 %) = 62 kg čilskega solitra (16 %);

srednja pognojitev: 20 kg dušika = 100 kg žveplenokislega amonijaka (20 %) = 125 kg čilskega solitra (16 %);

močna pognojitev: 40 kg dušika = 200 kg žveplenokislega amonijaka (20 %) = 250 kg čilskega solitra (16 %).

b) Fosforova rastlina.

Slaba pognojitev: 25 kg v vodi raztopne fosforove kisline = 150 kg superfosfata (16 %) = 250 kg Tomasove žlindre (20 %);

srednja pognojitev: 50 kg v vodi raztopne fosforove kisline = 300 kg superfosfata (16 %) = 500 kg Tomasove žlindre (20 %);

obilna pognojitev: 100 kg v vodi raztopne fosforove kisline = 600 kg superfosfata (16 %) = 1000 kg Tomasove žlindre (20 %).

c) Kalij.

Slaba pognojitev: 25 kg kalija = 50 kg žveplenokislega kalija (20 %) = 200 kg kajnita (12,5 %);

srednja pognojitev: 50 kg kalija = 100 kg žveplenokislega kalija (20 %) = 400 kg kajnita (12,5 %);

močna pognojitev: 100 kg kalija = 200 kg žveplenokislega kalija (20 %) = 800 kg kajnita (12,5 %).

XVI.

Na kaj mora kmetovalec pri nakupu gnojil paziti.

Pri nakupu umetnih gnojil potrebuje kmetovalec razen strokovnega znanja tudi nekaj pojmov o trgovini. Samo teoretično in dejanski deločena izdatnost posameznih gnojil ne odločuje pri nakupu, ampak izbirati je treba tako, da se poraba dotičnega umetnega gno-

jila tudi izplača. Že pri razpravi o Tomasovi žlindri in o žveplenokislem amonijaku smo govorili o tem, in hočemo tudi tu v korist in pouk našim kmetovalcem navesti računski primer. Pri vsakem nakupu je treba, da vemo ceno enoti (ceno za 1 kg) delujoče rastlinske redilne snovi v gnojilu. To pa določimo na ta način, če kupno ceno v krajcarjih delimo s številom odstotkov, redilne snovi; na pr. 100 kg žveplenokislega amonijaka z 20 odstotki dušika velja 12 gld. = 1200 krajcarjev;

torej velja 1 kg dušika $\frac{1200}{20} = 60$ krajcarjev,

ali: 200 kg superfosfata s 16 odstotki v vodi raztopne fosforove kisline velja 4 gld. 75 kr.; torej pride 1 kg v vodi raztopne fosforove kisline na $\frac{475}{16} = 30$ kr.

Ker je glede učinka 1 kg v vodi raztopne fosforove kisline enak 2 kg fosforove kisline v kostni moki ali v Tomasovi žlindri, sme 1 kg fosforove kisline v kostni moki ali v Tomasovi žlindri veljati največ polovico, t. j. 15 kr. Če so cene enake, je bolje kupiti superfosfat, kajti da je manj prevoznih stroškov, je treba paziti, da si kupimo gnojil, ki imajo veliko odstotkov redilnih snovi v sebi.

Nadalje naj navedemo še primer, kako je treba izbirati med dvema gnojiloma, ki imata eno in isto redilno snov, toda ne v isti množini. Neki kmetovalec ne ve, ali naj kupi kajnit ali žveplenokisli kalij. Ktero teh kalijevih solij naj kupi, zavisí popolnoma od kupne cene.

Gnojilo	Kupna cena za 100 kg	Kalij v odstotkih	Cena 1 kg kalija
kajnit	gld. 3.55	12 odstotkov	v kajnitu $\frac{355}{12} = 30$ kr.
žvepleno-kisli kalij	gld. 12.50	52 odstotkov	v žveplenokislem kaliju $\frac{1250}{52} = 25$ kr.

Iz gorenjih računov vidimo, da bode vsak kmetovalec toliko časa kupoval le žveplenokisli kalij, dokler bo imel v primeri s kajnitom ugodnejšo ceno, če že tudi ne gleda na to, da kupi v eni vreči (100 kilogramov) žveplenokislega kalija ravno toliko kalija, kolikor v štirih vrečah kajnita, da torej tu prihrani tri četrtine prevoznih stroškov. Na vsak način je neobhodno potrebno, da se kmetovalci pri nakupovanju gnojil nauče računati.

Vrednosti umetnih gnojil kmetovalec ne more preskušati s pomočki, kar jih ima na razpolago, ker ono, kar more zaznavati s svojimi čuti, kakor suhota, vlažnost in duh, za presojo ne zadošča. Da izvemo, je-li ima kako gnojilo res tisto množino rastlinskih redilnih snovi v sebi, kakor trdi prodajalec, je treba gnojilo, ktero hočemo kupiti, dati preiskati kakemu kmetijsko-kemijskemu preskušališču.

Pri nakupu umetnih gnojil naj kmetovalec zahteva jamstvo za navedeno množino dušika, fosforove kisline in pri Tomasovi žlindri ter pri kostni moki tudi za finost in čistoto. Vsaka tvornica za umetna

gnojila tudi naznani, koliko odstotkov je delujoče redilne snovi v različnih umetnih gnojilih, in jamči za pravo sestavo. Jamstvo je pa le tedaj kaj vredno, ako podatke potrdi kako kmetijsko-kemijsko preskušališče, ki je blago preskusilo. V ta namen mora prejemnik umetnega gnojila iz vreč, in sicer iz vsake pete ali desete vreče, kar se ravna po množini, vzeti poskušnje, jih dobro premešati, zmes razdeliti v tri enake povprečne poskušnje, ktere naj dene v čiste steklenice in jih zapečati. Ena poskušnja s primernim napisom se s potrdilom prič, da je bila poskušnja pravilno vzeta, pošlje preskušališču, druga poskušnja ostane za slučaj, da bi bilo treba še enkrat preskušati, pri kupecu, tretjo pa pošlje tvorničarju.

Za malega ali srednjega kmetovalca, ki ne potrebuje večjih množin umetnih gnojil, pa to postopanje ni primerno, ker je predrago; prigled se pri naročitvi posameznih vreč ne vrši, ampak pri večjih naročitvah. Zategadelj je neobhodno potrebno, da več kmetovalcev skupaj, ali gospodarji cele vasi, ali pa udje kmetijskih društev gnojila skupno kupujejo. Pri skupnem kupovanju večje množine gnojil bode naročnik, ki posreduje za svoje sosede, smatral za svojo dolžnost, blago še enkrat dati preiskati, da bodo vsi kupci prepričani, da se je vse storilo, da se zabrani kaka sleparija.

Stroški za preskušnjo, ki so sicer zelo majhni, se enakomerno razdele na vse naročnike in so torej v pravem razmerju z vrednostjo blaga. Pri desetih naročnikih velja kemijska preskušnja vsakega 10 do 20 kr.

Ker je nadalje vse enako, ali se poskušnja pravilno vzame iz vreče s 50 kilogrami, ali pa iz železniškega voza z 10.000 kilogrami, je vender popolnoma jasno, da bodo kmetovalci le skupno naročali semena, krmila in gnojila, jih dajali preiskati in zahtevali odškodnino, če dobe kdaj kako manj vredno blago.

Skupno naročanje umetnih gnojil iz tvornice po kmetovalcih ali po društvih, ki skupno naročajo kmetijske potrebščine, ima torej mnogo prednosti.

Tako skupno delovanje pa zahteva vzajemnost, kakeršne po nekterih krajih ne dostaja.

V krajih, kjer prevladuje mala posest je nujno potrebno, misliti na ustanavljanje takih kmetijskih društev, ki se pečajo z nakupovanjem in razprodajanjem kmetijskih potrebščin, oziroma kmetijskih pridelkov, ali še preprosteje bi bilo, če kmetijske podružnice prevzamejo skupno nakupovanje gnojil, semen in dr.

Pri nakupu gnojil se postopa lahko na dvojen način: ali se pogodi za ceno gnojila za 1 stot, ali pa za ceno za 1 kg v gnojilu nahajajočih se rastlinskih redilnih snovi (kakor dušika, kalija in fosforove kisline).

Drugi način je boljši, ker se pri tem plačajo le one redilne snovi, ki so res v gnojilih.

Določitev gnojilne vrednosti.

Zelo važno je, da temeljito poznamo sestavo različnih gnojil, ker je vrednost trgovskega gnojila odvisna od odstotkov treh najvažnejših redilnih snovi. Učinek pa zavisí od raztopljalivosti in razkrojljivosti, zato je vedno bolje, pod sicer enakimi pogoji rajši kupiti močna, čista gnojila. Vrednost trgovskega gnojila se izračuni, ako se cena 1 kg glavne redilne snovi pomnoži s številom odstotkov glavne redilne snovi.

Vzemimo naslednje cene:

1 kg v vodi raztopne fosforove kisline v superfosfatu stane 26 do 28 kr.

torej	
1 kg fosforove kisline (v Tomasovi žlindre ali v kostni moki)	13 gld. 14 kr.
1 kg kalija	25 "
1 kg dušika	60 "

Prvi primer: 1 stot Tomasove žlindre ima 19 odstotkov fosforove kisline, in stane 2 gld. 36 kr., kajti

$$19 \text{ kg fosforove kisline } 19 \times 14 = 236 \text{ kr.}$$

Drugi primer: Vrednost 100 kilogramov amonijakovega superfosfata s 13 odstotki fosforove kisline in 6 odstotki dušika se izračuni tako-le:

$$13 \text{ kg fosforove kisline po } 28 \text{ kr. } 13 \times 28 = 364 \text{ kr.}$$

$$6 \text{ kg dušika po } 60 \text{ kr. } 6 \times 60 = 360 "$$

$$\text{skupaj . . } 724 \text{ kr.}$$

1 stot amonijakovega superfosfata zgoraj omenjene sestave je vreden 7 gld. 24 kr.

Tretji primer: Preračunati bi bilo na pr. vrednost vinograjkega gnoja z $8\frac{1}{2}\%$ fosforove kisline, 10 % kalija in 8 % dušika.

$$8\frac{1}{2} \text{ kg raztopne fosforove kisline } 8\frac{1}{2} \times 28 = 238 \text{ kr.}$$

$$10 \text{ kg kalija } 10 \times 25 = 250 "$$

$$8 \text{ kg dušika } 8 \times 60 = 480 "$$

$$\text{skupaj . . } 968 \text{ kr.}$$

100 kg vinograjkega gnoja je torej vredno 9 gld. 68 kr.

(Dalje prihodnjič.)

Kako je ravnati s kravami, ki imajo teleta.

Pokladanje samo zdrave krme, ki ima v sebi porabnosti primerno množino redilnih snovij, je poglavitna zahteva zdravoslovja. Tako čitamo v listu „Schweizerische landwirthschaftliche Zeitschrift“: V prid obilnosti mleka in dobremu razvoju teleta naj se živalim poklada tečna hrana, tako da navzlic obilni mlečnosti ostanejo zdrave in dobro rejene. Dobra hranitba zelo brijih krav je zagotovilo obilne mlečnosti po otežitvi. Dobro rejenih krav se tudi bolezni ne lotijo tako lahko kakor slabo rejenih. Nekteri mislijo, da se debelih krav posebno lahko prime telečja vročina. Tu bodi povedano, da ima pisec teh vrstic zmerom 30—40 krav, pri katerih se skozi več let ni prigodil niti en slučaj telečje vročnice, čeprav so bile včasih ob porodu tako debele, da bi bile dobre za mesnico. V zadnji tretjini brejosti, ko se je mlečnost že močno zmanjšala, se sme ob dobri rejenosti z močno krmo prenehati. Živali manj potrebujejo, in zato v največ slučajih zadostuje zelo brejim kravam dobra klaja.

Nagla prememba krme, neredno pokladanje, izprizjena, težko prebavna ali neprimerna hrana zelo škodljivo vpliva na breje živali.

Prav pred otežitvijo in po otežitvi je zastran krmljenja krav potrebna posebna pazljivost. 10 do 14 dni pred porodom dobé živali bolj pičel živež, in poveča se jim šele osmi ali deseti dan po porodu, ko niso več tako občutljive. Napačno je, ako se živali pusté, da porode s polnim želodcem, zakaj to porod otežuje in lahko povzroči motenje prebave, kar pospešuje telečjo vročnico in povečava nje nevarnost. Isto tako je napačno, živalim takoj po porodu dajati vse mogoče dobre reči z namenom, da bi takoj močno izločevale mleko. Želodcu se prebava s tem neprimerno oteži. Proč torej s priljubljenim močnatim napojem,

kruhom, maslom in takim živežem. Krma naj bo prvih 8 dni po porodu, kakršna je bila malo poprej; obstoji naj le iz dobre klaje. Šele po preteku tega časa se sme kravi krma počasi pomnoževati in pričeti s pokladanjem močne krme v primerni množini. Pred otežitvijo naj se pazi tudi na to, kakšno blato gre od krav; ako je morebiti trdo, naj krava povzije primerno množino Glavberjeve soli.

Posebno naj se opazuje tudi vime že pred porodom. Dokler je vime še mehko in ne teče mleko iz zizkov, ako jih nategnemo, ni treba ničesar storiti; kakor hitro pa se deli vimena otdrijo in mleko v zizke sili, se mora takoj začeti molziti, naj bi se to godilo tudi osem in več dni pred porodom. Če pred porodom ni bilo treba molziti, tedaj naj se po otežitvi s tem ne odlašja več. Ako vimenu odvezamemo mleko, vpliva to ugodno na porazdelitev iz maternice potisnjene krvi, in tako zopet odvrčamo telečjo vročnico. Za ugodno znamenje imamo, če vime takoj po porodu nateče; zakaj bi pravilni razvoj s primerno obdelavo tega organa ne podpirali? Dokler oteklina vimena ne zgine, naj se krava pomolze večkrat na dan, bolje štirikrat kakor samo trikrat. Ako za vime primerno skrbimo, ne odvrčamo samo razne težke bolezni vimena, marveč pospešujemo tudi pritok mleka in večjo mlečnost. Skrbimo pa za vime tudi s tem, da ima krava zmerom suho in toplo ležišče. Vime se mora mokrote skrbno varovati, zakaj mokrota povzroči prehlajenje. Običajno zmivanje vimena z mlekom more dosti več škodovati kakor koristiti, ako se ne vdrgne do suhega.

Tudi to, kako se pri porodu pomaga, vpliva na srečen izid storitve, tako z ozirom na mater kakor tudi na mladiča. Pri tem je treba postopati zelo mirno in previdno. Storitve naj se prepusti kolikor mogoče naravnemu izteku; posebno se mehur ne sme prežgajati predreti. Ta ima namen, odpreti rodila in jih osliziti. Zato pustimo, da gre nepoškodovan skozi rodila in stopi kakor je velik iz njih. Pa tudi zdaj še ni treba mehurja takoj predirati, zakaj kmalu bo počil sam od sebe. Le redkokdaj je tako močen, da ga je treba z roko odpreti. Če se mehur predre prej ko je zlezal skozi rodila, tedaj niso dobro pripravljena, iz česar lahko nastane napačna leža teleta; na vsak način pa se storitev znatno oteži. Prehitra pomoč pa more rodila tudi raniti, kar utegne imeti nevarne posledice. Poprimi torej šele tedaj, ko je mehur izstopil in počil, pa tudi potem se najprej z dobro pooljeno roko prepričaj, kako tele leži, in pomagaj, če je leža prava ali popravljena, pri storitvi previdno in polahko. Če je storitev končana, priganjaj kravo, da ustane, drgni jo po vsem životu s slamo in potem jo pokrij z lahko odejo, pod katero se lahko dene nekoliko slame. Daj ji potem nepremrzle vode in položi ji nekoliko krme, da se zamoti. Da kravo s teletom obvarujemo prehlajenja, jo postavimo že pred porodom v tak kraj hleva, kjer ni prepiha. Ker je treba take živali imeti malo bolj na toplem kakor druge, in ker ni umestno, zavoljo ene živali ves hlev bolj topel ohraniti, zato se priporoča, to žival vsaj ob času krmljenja pokrito imeti z lahko odejo.

Ali je premakljivo delo že dokaz umnega čebelarjenja.

Mnogim se zdi, da sta umno čebelarstvo in premakljivo delo neločljiva. Jaz pa, podprt z mnenjem najprebrisanejših čebelarjev, pravim: „Premakljivost

satovja je res temelj, na katerem je sezidano umetno poslopje našega čebelarstva; le z njegovo pomočjo je bilo mogoče opazovati tako natančno življenje, delovanje in razvoj skrivnostne žuželke; tudi je premakljivo satje prevažen pripomoček za umno rejo čebele, in skoraj nemogoče se mi zdi misliti umno čebelarstvo brez premakljivosti, vendar pa trdim: Nikakor ne stoji in ne pade umno čebelarstvo s premakljivim delom; v premakljivosti sami ne tiči „umno ali racijonelno“. Dejanski dokaz temu so, poleg drugih, zlasti lineburški čebelarji, ki se ne morejo ločiti — kljub vsemu drugotnemu napredku — od svojih starih, preskušanih peharjev. In zakaj ne? Oni znajo v svojih slamnatih peharjih ravno tako racijonelno, t. j. umno, čebelnemu bistvu primerno čebelariti, kakor umni čebelarji nove šole v premakljivih panjih. Torej tudi v naših navadnih kranjskih panjih je umno čebelarstvo mogoče. Da na naše naslovno vprašanje ne moremo in ne smemo vedno z „da“ odgovarjati, nam kažejo premnoge žalostne skušnje marsikakega začetnika.

Koliko je pač okvirček v roki neveščega čebelarja pripomogel, racijonelno čebelarstvo pripraviti pri ljudstvu ob kredit! Saj premakljiv sat mnogemu učencu plemenite čebeloreje ni nič drugega kakor igrača, ki mu omogočuje, čebele neprestano vznemirjati, jih vsak dan preiskavati, satje predevati, izkratka: med ljudstvom, ki je uzor edinosti in reda, napravljati bablonsko zmešnjavo! Ali ni tu premakljivo delo sicer nedolžen vzrok, pa vendar vzrok pogina čebelnega ljudstva?! Kako umeva čebelarstva nevešč človek premakljivo delo, kažejo taki-le zgledi: Še ni dolgo temu, ko prinese mož, ki se je na stara leta odločil postati čebelar, svojemu prijatelju, široko znanemu veščaku, krasno izdelan panj, da bi mu vanj vsadil roj. Ko slednji okvirčke natančneje pogleda, opazi, da njih razdalja meri le 5 mm, okvirjeve deščice pa so bile široke le po 23 mm, tako, da je znašala vsa širokost okvirja (z ulico vred) le 28 mm, namesto 35 mm. To bi bila nastala lepa zmešnjava v tem panju; mizar je namreč po vzorcu posnel čveterooglati obliko in tudi velikost okvirjev je ponaredil, o naravnem razstoku satja pa, po katerem se mora ravnati razdalja okvirčkov, se mu še sanjalo ni.

Še boljši dokaz, kaj pomeni sicer racijonelen, umnemu čebelarstvu primeren panj v roki neumnega čebelarja, je ta-le žalostna zgodba: Bil je brumen kmetič in čebelar, ki je štel 60 plemenjakov v svojem uljnaku, ki so mu vsako leto prinesli nekaj stotov (centov) dobrega medu. Delal ni drugega pri čebelah, kakor vsako leto je vsajal svoje roje, jeseni pa je pridno rabil spodrezalnik. Prav lahke in prav težke polke je proti sv. Mihelu zdravil z najbolj gotovim zdravilom, ki mu pravimo žveplo.

Kar zve naš starina o novih panjih s premakljivim delom, pri katerih je nastavek ali škatlja že pripravljena, da se brž napolni z najboljšim polnim satjem. Ta panj se povsodi hvali kot racijonelen. Gospod župnik in gospod učitelj sta v teh panjih tudi zelo ugodne uspehe dosegla. „Na nogo“, si misli korenina, „za tema dvema vender ne smeš zaostati v čebelarstvu, saj si prej žveplal, kakor sta znala onadva brati!“ Dá si narečiti novih panjev. S ponosom razkazuje sedaj mož napredka in umen čebelar svojim prijateljem lične omarice, ter jim razlaga priprosto ravnanje z njimi: „Če hočeš medu, kar nastavek naloži. Sploh imaš čebele v svoji roki, kar hočeš, ti pa narede.“

Čebelnjak je danes zapuščen; kakor samotni vrabec toguje po svojih nekdanjih prebivalkah, katerih tudi ena ne pride v posete. Če bi se pa potrudili v podstrešje, bi opazili gromado racijonelnih panjev, ki jih je naš nesrečnik rabil le preveč neracijonelno, t. j. neumno in brez prevdarka. On sam pa zdihuje: „Da bi bil vender ostal pri starem načinu, deže in sodček bi bili polni medu; vse novo ni za nič!“ Nevede zopet dela napako, meneč, da so bili stari panji boljši; ne, stari panji niso bili boljši, pač pa je v njih bolj pametno gospodaril, kakor pa v novih, premakljivih.

Iz povedanega sledi: Imeti premakljive panje še ni isto, kar umno čebelariti, ampak umno čebelarstvo je ravnanje in reja čebel, ki temelji v globokem, kolikor moč polnem poznavanju bistva, življenja in značaja posamezne čebele, kakor tudi celega ljudstva in ki se jasno zaveda posebnosti življenjskih okoliščin in pogojev (podnebje, paša i. t. d.), pod katerimi je čebela živeti.

Posavski v „Slov. Čebelarju“.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 105. Na mojem fižolu je polno majhnih, belih polžev, ki pretijo uničiti velik del pridelka. Lansko leto so mi uničili dobro polovico. Ktero sredstvo naj torej rabim proti polžem na fižolu? (J. J. v P.)

Odgovor: To so navadni poljski polži (limax agrestis), ki izjedajo luknje sredi listja, in sicer navadno ponoči. Svojo navzočnost pa izdado s slino, ki jo puščajo na rastlinah. Sredstva proti polžem so: potresanje apnene moke po njivi, potem pokladanje vade (zelena listja, razrezanega korenja) čez noč, kar se potem pobere in s polži vred uniči.

Vprašanje 106. Poslal sem Vam bolne grozde, ki so odtrgani na latniku, ki je že ves napaden. Le še nekateri grozdi so ostali zdravi, a tudi na teh se že kažejo znaki bolezni. Listje je popolnoma zdravo, drugače bi sodil, da je bolezen črni palež. Kakšna bolezen je to in ktera so sredstva proti njej? (V. M. v S.)

Odgovor: Bolezen je črni palež, ki se zatira z raztopino železne (ne bakrene) galice. V ta namen se rabi zelena galica (železni vitriol). Na 100 l vode se vzame 40 kg zelene galice ter se spomladi, ko so trte pravilno obrezane, s to raztopino namažejo, in sicer vse enoletne in dveletne mladike. Maže se s čopičem ali z gobo. Trte naj se mažejo, ko začno napenjati popje ali celo že brsteti. S tem se sicer nekoliko ustavi poganjanje, toda trta to zamudo kmalu popravi.

Gospodarske novice.

* † **Gospod Valentin Konschegg**, c. kr. profesor v p. svoj čas učitelj kmetijstva na ljubljanskem gimnaziju in učitelj na bivši družbeni živinozdravniški šoli ter 44 let družben ud, je umrl 16. t. m. Naj v miru počiva!

* **Premovanje konj za Bohinj** bo letos v Bohinjski Bistrici, in sicer 31. avgusta t. l. Drugo leto bo pa v Srednji vasi (oziroma na pripravnem mestu v gorenji dolini). Ta dva kraja se bosta odslej menjavala.

* **Cesarja Franca Jožefa jubilejni zaklad za stare zveste kmetijske posle** znaša sedaj 250 gld., in sicer je ta zaklad nastal iz deželnega prispevka v znesku 100 gld. ter iz darov, ktere so dali: gospod družbeni predsednik cesarski svetnik Ivan Murnik (100 gld.) ter družbeni uslužbenec gg.: opravnik Furlan (2 gld. 50 kr.), pisarničar Lokar (2 gld. 50 kr.), uradnik Oražen (2 gld. 50 kr.), ravnatelj Piro (25 gld.), učitelj podkovstva Schlegl (5 gld.), adjunkt Štupar

10 gld. in vrtnar Urbančič (2 gld. 50 kr.). Vsem darovalcem najpršičnejša zahvala! Prosimo vse p. n. gg. družbene ude, zlasti pa gg. načelnike podružnic, naj se ob priliki spominjajo tega zaklada ter naj mu naklonijo primerne doneske, ki bodo v prid našemu najrevnejšemu stanu. — Tudi letos odbor svoječasno razpiše nagrade za stare posle, ki se prisodijo 2. decembra.

* **Tvornica za motorje v Oberurselu** je tej številki priložila prilog, na katero opozarjamo častite čitatelje.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Občni zbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Letošnji občni zbor c. kr. kmetijske družbe kranjske se je vršil dne 13. julija v dvorani »Katoliškega doma« v Ljubljani. Udeležba družabnikov je bila izredno velika, tako da je bila širna dvorana do zadnjega kotička napolnjena. S svojo navzočnostjo so zbor počastili: zastopnik c. kr. deželne vlade gospod okrajni glavar dr. pl. Cron, deželni glavar pl. Detela in ljubljanski župan Ivan Hribar.

Predsednik družbe, gospod cesarski svetnik Murnik, je ob čevetih dopoldne zborovanje otvoril z daljšim govorom. V imenu glavnega odbora je najprej pozdravil zastopnika vlade, ktera se je vedno zanimala za sklepe in za prospeh naše družbe; nadalje je pozdravil gospoda deželnega glavarja, o katerem je znano, kako vnet je za napredek družbe in umnega kmetijstva in kako se tudi v deželnem zastopu poteguje za prospeh in razvoj našega kmetijstva; končno je pozdravil tudi župana deželnega stolnega mesta, ki je znan prijatelj družbe in njenih teženj.

Ko smo lani zborovali — je nadaljeval gospod predsednik — in navdušeno sprejeli nasvete glavnega odbora, naj se v proslavo petdesetletnice vladanja našega presvetlega cesarja Franca Jožefa I. napravi v Ljubljani sadna in vinska razstava ter ustanovi jubilejski zaklad za obdarovanje starih kmetijskih poslov, se nam pač ni moglo sanjati, da se ne bo de mogla slaviti petdesetletnica cesarjevega vladanja in da bodo namestu veselih dni nastopili dnevi tuge in žalosti. Dne 10. septembra lanskega leta se je bliskoma raznesla pretužna vest, da je nehalo biti najblazje srce, da se je v Genevi, kjer je presvetla naša cesarica iskala okrepčanja rahlemu svojemu zdravju, našel nečloveški zločinec, ki je z bodalom usmrtil bitje, ki ni nikomur nič žalega storilo, temveč le delilo dobrote, kamor je prišlo. Ves civilizovani svet se je zgražal nad tem živinskim činom in je obžaloval našega presvetlega vladarja; najgloblje žalost pa so čutili avstrijski narodi ter iz srca želeli, da bi dobrotljivi vladar srečno prebil ta grozni udarec. V imenu naše družbe se je tudi glavni odbor v posebni seji spominjal tega groznega dogodka ter je naprosil njega ekselencio gospoda deželnega predsednika, da na najvišjem mestu izrazi neomajano udanost in pa najgloblje sočutje in sožalje c. kr. kmetijske družbe kranjske. Ker so vsled tega dogodka vse nameravane slavnosti prenehale ter se je le tiho praznovala petdesetletnica cesarjevega vladanja, se je morala opustiti tudi nameravana sadna in vinska razstava.

Ako pregledamo družbeno delovanje v preteklem letu, lahko rečemo, da je glavni odbor storil vse, kar je bilo v njegovih močeh. Razen običajnega delovanja se je ustanovil cesarja Franca Jožefa jubilejni zaklad, v kterega se stekajo vsakoletni prispevki iz družbenega premoženja in prostovoljni doneski dobrotnikov. Iz obrestij tega zaklada je vsako leto dne 2. decembra obdarovati nekoliko kmetijskih poslov, ki služijo mnogo let v eni in isti hiši. Lansko leto je bilo obdarovanih 15 najstarejših poslov, ki so služili v isti hiši po 46 do 68 let. Upati je, da ta zaklad po darežljivosti dobrotnikov kmalu naraste do primerne zneska. Gospod predsednik je nadalje omenjal drugega važnega dogodka v druž-

beni kroniki, otvoritve kmetijske gospodinske šole, ki se je v navzočnosti gospoda deželnega predsednika, č. gospoda knezoškofa, deželnega glavarja in mestnega župana slovesno izvršila, in končno kmetijsko-komijskega preskušališča, ki je dne 13. avgusta lani pričelo svoje delovanje. Z navdušenimi besedami pa se je govornik spominjal tudi presvetlega cesarja, ki je omogočil, da se kmetijstvo tako lepo razvija, ter je izrekel svoje prepričanje, da vsem iz srca govori, ako prične zborovanje z vzklikom: Bog živi, Bog ohrani premilostljivega cesarja Franca Jožefa I.! Zborovalci so se temu vzkliku trikrat navdušeno odzvali.

Gospod okrajni glavar dr. pl. Cron je zbor pozdravil v imenu c. kr. vlade, ki se vedno zanima za razvoj družbe in prospeh kmetijstva, kar jasno dokazujejo izdatne podpore, ktere dovoli vsako leto v kmetijske namene. Govornik je končno izrazil željo, naj bi tudi sklepi, ktere bo storil letošnji občni zbor, imeli mnogo uspeha. Gospod deželni glavar pl. Detela, pozdravljajoč zbrane zborovalce, je dal zagotovilo, da bode tudi v prihodnje po svojih močeh rad podpiral družbeno delovanje, ki je našemu kmetijstvu rodilo že toliko lepega sadu. Gospod župan Hribar je izjavil, da se vedno z veseljem udeležuje občnega zbora kmetijske družbe, saj se deželno stolno mesto mora zanimati za družbo, ki si je stavila lepo nalogo, da kolikor mogoče povzdigne blagostanje v deželi. Ljubljana je ponosna, da ima ta hvalevredna družba v njenem ozidju svoj sedež. Gospod župan je izrazil iskreno željo, naj bi tudi novi odbor deloval tako uspešno, kakor je deloval dosedanj.

Gospod ravnatelj je potem naznanil, da je pri občnem zboru zastopanih 11 vnanjih kmetijskih družb, in sicer: celovška, dunajska, goriška, opavska, krakovska, solnograška in tržaška po gospodu cesarskem svetniku Ivanu Murniku; graška, levovska in linska po gospodu ravnatelju Pircu, gospodarsko društvo v Zagrebu pa po gospodu predsedniku Murniku, gospodu podpredsedniku Povsetu in gospodu ravnatelju Pircu.

Potem se je prestopilo k drugi točki dnevnega reda, to je k poročilu o delovanju glavnega odbora v letu 1898. Poročevalec gospod ravnatelj Pirc je uvodoma izjavil, da smemo ponosni biti na uspehe, ktere je glavni odbor dosegel v preteklem letu. Pristopilo je 673 novih udov, tako da je družba imela koncem leta 1898. 18 častnih, 9 dopisujočih in 4233 pravih udov; sedaj, ob času občnega zbora, pa ima družba že nad 4500 udov — število, s kakršnim se ne more ponašati nobena druga kmetijska družba avstrijska.

Podružnic je družba lani imela 94, sedaj pa jih ima že sto. Naše podružnice so skoraj samostojna društva ki se popolnoma svobodno gibljejo. Zanimanje za družbo raste od leta do leta, ker glavni odbor ni več sam posredovatelj med družbo in vlado, ampak skrbi, da pride družba udom naravnost na pomoč, da jim daje obilo koristi. To je tudi popolnoma umestno, ker je udnina res precej visoka. Družba priskrbuje svojim udom gospodarske potrebščine; ta delavnost vsestransko ustreza ter se razvija od leta do leta. Razmere so pri nas povsem drugačne kakor v drugih kronovinah: Gorenjska je večinoma nerodovitna, Kras neploden, Dolenjska se večinoma peča le z vinstvom in s poljedelstvom; le žal, da trta jako peša. Polovica naše dežele ni produktivna, a k temu še pride velika razkosanost, saj imamo skoraj poldrugi milijon parcel; kmetijstva so majhna, kmetijskih delavcev manjka, ker jih poberejo razne tvornice. Dočim se je prebivalstvo v Avstriji v zadnjem desetletju pomnožilo za 14 %, je kranjsko prebivalstvo narastlo le za 5 %. To označuje naše razmere, opravičuje pa tudi naše prepričanje, da se ne smemo držati receptov, ako hočemo pomagati našemu kmetijstvu, ampak da moramo delovati tako, kakor je primerno za naše razmere. Pričeli smo delovati tako, kakor delujejo na Nemske, in družba priskrbuje svojim udom razna umetna gnojila, modro galico, krmila, žeplo, stroje, drevje i. t. d., a če se pojavi nova praktična želja, jo bomo seveda radi upoštevali. Pri tem delovanju so si podružnice pridobile velike zasluge; skoraj vse so izborno delovale. Zapričeto delo pa hočemo

marljivo nadaljevati, ker je to po našem mnenju edina pot, da rešimo kmetijstvo.

Gospod ravnatelj je nadalje poročal o družbeni podkovski šoli, ki obstoji že 40 let. Lansko leto je imela 12 učencev, ki so vsi tečaj dovršili z dobrim uspehom. Učili so se tudi ogledovanja mesa v mestni klavnici. Sprožila se je misel, naj bi se na tej šoli ustanovila živinozdravnica in naj bi se uvedli tudi posebni tečaji za rezarstvo živine; važen bi bil tudi pouk o prvi pomoči pri živalskih porodih. Vse to je res nujno potrebno, in glavni odbor bo storil kar le mogoče, da se ta misel uresniči.

Iz družbene drevesnice se je lani oddalo udom pod navadnimi pogoji okoli 15.000 visokodebelnih drevesec in čez 1000 pritlikavcev. Ker se je sadjarstvo na Kranjskem začelo lepo razvijati, je povpraševanje po drevescih toliko, da se ni moglo vsem naročilom zadostiti. Drevesnica obstoji že 86 let na tem mestu, zemlja je torej že utrujena in moralo se je misliti na spremembo. Glavni odbor je zaradi tega vzel lansko pomlad v zakup šest oralov sveta na Kodeljevem. Družbena drevesnica je sedaj največja v Avstriji, in bode družba v prihodnje lahko še več storila v prosep sadjarstva kot doslej.

Oddelki, na katerih se izkoplje drevje, se obdelajo kot poskušališča za razna semena. — Žita pri nas pač ne kaže sejati več ko za domačo potrebo, ker je vnana konkurenca v tem oziru prevelika, pač pa je važen pridelek krompir, ki daje našemu kmetu mnogo dobička. Treba pa je, da se oprimemo novih vrst. Ker onejidovec že peša, se je uvedla nova (rumena) vrsta, ki je zlasti pripravna za izvoz. Upati je, da se dobro obnese.

Na vzornem dvorcu na Viču se je gospodarilo po istem načrtu, kakor prejšnja leta. Uspehi so bili tudi lani ugodni, k čemur pa so seveda pripomogle tudi podpore. Vsa plemena živina se je dobro sponesla. Osem bikov simodolcev se je oddalo za plemo.

Družba je lansko leto otvorila nov zavod: kmetijsko gospodinjstvo šolo v Ljubljani. Kako je bila ta šola res potrebna, dokazuje pač najbolj okolnost, da se je koj prvo leto oglasilo toliko učenik, da nismo mogli vseh sprejeti. Kmetije so pri nas navadno majhne in je torej mozu treba iskati postranskega zaslužka; zaradi tega pa je potrebno, da tudi žena ume voditi gospodinjstvo in gospodarstvo. Ker je ta šola že v prvem letu dosegla lep uspeh, upati je, da se še več takih šol ustanovi v raznih delih naše dežele.

Vsled sklepa občnega zbora iz leta 1896 je glavni odbor zasnoval kmetijsko kemijsko poskušališče, ki se je dne 13. avgusta lani otvorilo. Da je tak zavod velikega pomena za kmetijstvo, ni treba posebej omenjati, in je torej opravičeno upanje, da ta novi zavod prinese našemu kmetijstvu mnogo koristi.

V proslavo 50letnice vladanja presvetlega cesarja Franca Jožefa I. smo ustanovili lani jubilejni zaklad za obdarovanje starih kmetijskih poslov, ki mnogo let služijo v eni in isti hiši. Dokler zaklad ni primerno velik, bo družba vsakoletna darila plačevala iz svojega. Govornik je pozival pramožnejše gospodarje, naj bi po svojih močeh prispevali za jubilejni zaklad.

Družbeno uradno glasilo »Kmetovalec« ima sedaj čez 5000 naročnikov in torej uspešno razširja kmetijski pouk. Uredništvu bode prijetno, ako udje povedo svoje mnenje, kako bi se list dal še zboljšati. (Konec prih.)

Razglas

o deželni konjerejski darilih za kobile z žrebeti, ki se bodo delila v Bohinjski Bistrici za občini Bohinjska Bistrica in Srednja Vas.

Na predlog podpisanega odseka je visoki deželni odbor dovolil denarno podporo, s katero priredi

v četrtek, 31. dne avgusta t. l., dopoldne ob pol 11. uri v Bohinjski Bistrici premovanje težkih kobil z žrebeti za vse vasi v Bohinju.

Za premovanje veljajo ta le določila:

1.) Premovanje izvrši konjerejski odsek po opravičniku, ki je veljaven ob delitvi državnih daril.

2.) Pravico do daril v Bohinjski Bistrici imajo le konjerejski iz občin Bohinjska Bistrica in Srednja Vas.

3.) Obdarovanci imajo sicer pravico udeležiti se s svojimi žrebedimi kobilami premovanja v Lescah 1. dne septembra, a v tem slučaju morajo deželno darilo vrniti.

4.) Za darila se smejo poganjati le kobile z žrebeti, ki so že štiri leta stare ter so zdrave in dobro rejene, imajo svojstva dobrih plemenskih kobil in vodijo s seboj lepa žrebeta, ki se sesajo ali so že odstavljeni.

Darilo se bode priznalo kobilam samo tedaj, ako žrebe izvira od državnega ali dopuščene zasebnega žrebca in je to dokazano z zakonitim spuščalnim listom.

6.) Za take kobile se bode razdelilo deset daril, i. s.: eno za 25 gld., eno za 20 gld., tri po 15 gld. in pet po 10 gld.

Samostalni konjerejski odsek c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani, 31. dne julija 1899.

Frančišek Povše s. r.

Razglas

kmetijske podružnice v Metliki svojim udom.

Kdor želi naročiti umetnega gnoja, naj se zgledi vsaj

do 10. avgusta t. l.

pri podružničnem načelniku.

V Metliki, 25. julija 1899.

Val. Burnik, načelnik.

Št. 10.559.

Razglas.

C. kr. namestništvo v Pragi je razveljavilo svoj razglas z dné 18. aprila t. l., št. 61.641, ter je spet dovolilo **uvažanje prasičev iz Kranjske na Češko**, držeč se pri tem določil o živinskem prometu.

To se daje na občno znanje.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, dné 13. julija 1899.

Listnoca uredništva.

A. P. v R. Krvavih usij imamo dandanes v celi deželi dovolj. — Najzanesljivejše sredstvo je krtačenje napadenih mest z majhno, dovolj trdo ščetjo, ki uniči ušice. Glede drugih sredstev opozarjamo na spise, ki smo že priobčili o tej reči.

F. Č. v L. Zakon o trgovini s pivom v steklenicah je draven, torej veljaven tudi za Štajersko. Podrobnosti izveste, če zakon preberete.

J. P. pri se. V. Vaši cepiči so skoraj gotovo pozebli.

A. B. v T. Vi samo pišete, da je prasič bolan, pa ne poveste, kako. Kako naj mi bolezen uganemo in nasvetujemo zdravljenje? — Vaš brat je dolžan dedščino izplačati, če je vknjižena ali ne, in Vi se morete zanj zavarovati tudi na novem bratovem domu.

L. v K. To, kar Vi imenujete živalce, so ušice na vrtnicah, ki se najbolje preženo z močno tobakovo vodo.

J. S. v L. Če Vi sami priznate, da dotičniki vozijo čez zemljišče že nad 30 let, potem se ne da nič narediti.

J. Z. v J. S. svojo njivo lahko naredite kar hočete, torej jo smete spremeniti tudi v gozd. — Če ste Vi pripravljeni bolnega posla sami v hiši obdržati, on pa gre vender v bolnico (po nepotrebnem namreč), potem niste zavezani zanj plačevati.

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Urejuje Gustav Pirc, družbeni tajnik.

„Kmetovalec“ izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stoji 2 gld., za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 1 gld. na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na celi strani 16 gld., na $\frac{1}{2}$ strani 8 gld., na $\frac{1}{4}$ strani 5 gld. in na $\frac{1}{8}$ strani 3 gld. Pri večjih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah št. 3.

Št. 14. V Ljubljani, 31. julija 1899. Leto XVI.

Tržne cene.

Deželni pridelki:

V Ljubljani, 29. julija 1899. (Izvirno poročilo.)

Semena: Domača detelja novo blago gld. 40.— kr. do gld. 50.— kr.; nemška detelja (lucerna) gld. 55.— kr. do gld. 60.— kr.; gorenjska repa gld. 29—30 kr.; laneno seme, domače ozimno gld. 11.— kr.; konopno seme gld. 14.— kr. do gld. 14.25 kr.; kuminovo seme gld. 26.— kr. do gld. 26.50 kr.

Fižol: Rudeči ribniški gld. 9.50 kr.; rudeči Hrvat gld. 8.— kr.; prepeličar (koks) gld. 10.— kr. (Vse cene semen in fižola veljajo za 100 kg čistnega blaga, kakor ga kmetovalci pripeljejo na prodaj i. s. novo blago.)

Suhe češplje: v dimu sušene gld. —.— kr. do gld. —.— kr. brez dima sušene gld. —.— kr. do gld. —.— kr.

Orehi domači: gld. 14.50 kr. do gld. 15.— kr.

Ježice nove: gld. 3.50 kr. do gld. 4.50 kr. za 100 klgr.

Med: od gld. —.— kr. do gld. —.— kr.

Kože. Goveje, težke nad 40 kg po gld. 36.— kr. do gld. 40.— kr. težke od 30 do 40 kg " " 30.— " " 32.— " lahke " " 30.— " " 32.— "

(Te cene veljajo za 100 kg in sicer za kože izdelane po tukajšnjih običajih z rogovi vred. Bikove kože po 25 kr klgr.)

Telečje kože: 50 kr za kg.

Kozličjeve kože po gld. —.— 85 kr. do gld. 1.— kr.

Svinjske kože: Čiste, brez napak 29 kr. za kg.

Druge vrste 15 do 20 " " "

Kože lisic	po gld.	3.— do 4.—	} za par.
" kun	" "	12.— " 13.—	
" dihurjev	" "	2.— " 3.—	
" vidr	" "	12.— " 13.—	

Kože zajcev po gld. 10.— za 100 komadov.

Pepelika (potoši) po gld. 16.— 100 kg.

Žito:

V Ljubljani, 27. julija 1899. Pšenica gld. 10.— kr., rž gld. 8.— kr., ječmen gld. 7.— kr., oves gld. 6.80 kr., ajda gld. 9.50 kr., proso gld. 6.50 kr., turšica gld. 5.95 kr., leča gld. 11.— kr., grah gld. 12.— kr., fižol gld. 10.— kr., seno gld. 1.80 kr., slama gld. —.— kr. (Vse cene veljajo za 100 kgr.)

Na Dunaji, 27. julija 1899. Pšenica gld. 8.38 kr., rž gld. 6.87 kr., ječmen gld. 6.— kr., oves gld. 5.75 kr., turšica gld. 5.02 kr. (Vse cene veljajo za 100 kilogramov.)

Žitne čistilnike

(pajkeljne)

najboljše in najnovejše sestave v raznih velikostih
zdeluje

MIHA LEVC v Dobu (na Gorenjskem).

Uzorni čistilnik je razstavljen v pisarni c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani (Salendrove ulice št. 3), koder si ga morejo kmetovalci, mudeč se v Ljubljani, ogledati.

(48—2)

Jajca za valjenje

od zanesljivo plemenitih kur

prodaja eno od Creve-Coeur po 25 kr.

Velike grahnate Plymouth Rocks izvrstne jajčnice po 15 "

Lepo čopaste Houdan izvrstne jajčnice 20 "

Velike Kokinkina rumene 25 "

" Dorking s srebrnim perjem 20 "

Fazan domači, ali hišni 25 "

Hamburske zlatoprižne kure, nesó skoz celo leto, v naših krajih prva novost, po 30 "

nadalje prodaja zanesljive harcarske kanarčke najplemenitejših vrst od 5—15 gld. pevce, samice pa po 2 gld.

IVAN KRANJC, veleposestnik v St. Ilju

pošta Velenje, Stajersko.

(24—9)

Manj ko 10 jajc se ne odpošlje.

Stroji za porabo sadja in izdelovanje mošta.

Stiskalnice za sadje in grozdje s trajno delujočim dvojnem in pritiskem vravnajočem pritiskalom „Herkules“ ki zagamčeno opravi 20% več dela kakor koli druga stiskalnica.

Sadni in grozdni MLINI,

grozdni roblači, popolne moštarne, stalne in vozeče, stiskalnice in mlini za izdelovanje soka iz malin, ribezla i. t. d.

Sušilnice za sadje in zelenjad, stroje za rezanje in ljupljenje sadja.

Najnovejše samedelujoče, patentovane trtne škropilnice „Sifonija“.

Vse te stroje izdeluje in prodaja pod jamstvom kot posebnost v najnovejši, najboljši in skušeni sestavi

PH. MAYFARTH & dr.

c. kr. edino priv. tovarne kmet. strojev, livarna in fužina na par na Dunaji, II. Taborstrasse št. 71.

Odklikovana z nad 400 zlatimi, srebrnimi in bronastimi kolajnami. Obširne cenike in mnogoštevilna priznanska pisma zastoj. Zastopniki in prekupci se iščejo. (4b-4)

FR. ŠEVČIK,

puškar in trgovec z orožjem v Ljubljani

Židovska ulica št. 7.,

priporoča vsem prijateljem lova svojo veliko zalogo raznovrstnih pušk najnovejših sistemov, samokresov, patronov in drugo strelivo, nadalje prijateljem

ribolova

raznovrstne palice za ribnice, vsakovrstne vrvice (Schnüre), trnike, umetne muhe (Kunstfliegen mit einfacher und Doppelangel) itd. itd. (4b-3)

Najboljši prašek za živino

je **Barthelovo klajno apno**; ono prepreči li-zavost in glodanje lesa, prepreči mehčanje kosti, prepreči hujšanje, naredi živino ješčjo, ukrepi prebavljanje, pomnoži mleko ter jajca, naredi živino močnejšo in tvori trdo meso. (4-9)

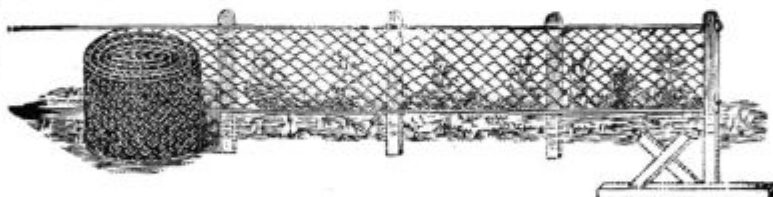
Za vsako žival neobhodno potrebno. — Popisi zastoj. — Pošiljatve po 5 kg. kot poskus za 1 gld.

Dalje je v zalogi **maža za vozove** (Sparwagenfett), **vasolin**, olje za stroje itd. po nizki ceni.

Miha Barthel in drug,

Dunaj X Keplergasse št. 20

Praktične in cene žične ograje

Mrežaste modroce za postelje

Evgen Ivanc, Sodražica (Kranjsko)

ponuja sl. občinstvu v naročbo vsakovrstne mreže iz žice, za ograje vrtov, kurjih dvorišč, za preprežek v oknih in linah, za presipanje peska in gromoz, za noge snažiti i. t. d. Izdeluje in ima vedno v zalogi: elastične mrežaste modroce za postelje, medne in železne tkanine, za stroje, mlino, i. t. d. — vsakovrstna sita in rešeta za tovarne, mlino, čiščenje žita ter razne lesene izdelke za kuhinjo i. t. d.

— Cenilnike na zahtevanje brezplačno! —

(11-11)

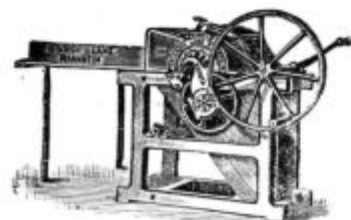
Jako znižane cene.

Najboljše mlatilnice, vratila (gepeljne), slamoreznice, čistilnice, stiskalnice za sadje in grozdje, se najcenejše kupi pri

Karol Kavšeka nasl.

Schneider & Verovšek

Ljubljana, Dunajska cesta 18

kjer je vedno velika izbira in se lahko vsakdo prepriča, da tukaj boljše in cenejše kupi, kakor od agentov ali direktno iz tovarov, ker tukaj stroj vidi, pod jamstvom in ga tudi za poskušnjo dobi.

Dobrim posestnikom se dovoljujejo tudi plačila na obroke.

(49-2)